

Lathund för syntaktisk analys

Man kan analysera satsers på i huvudsak två olika sätt: strukturellt eller funktionellt. Här följer en liten enkel beskrivning för hur man kan gå tillväga vid syntaktisk (funktions-) analys. Medan en strukturell analys beskriver vilka beståndsdelar en sats består av (t ex NP, VP, N, V, Adv osv), beskriver en funktionsanalys vilken funktion dessa delar har i satsen (t ex predikat, subjekt, objekt osv).

Ett par definitioner

Satser kan indelas i *huvud-* och *bisatser*. *Huvudsatser* kännetecknas av att de kan stå självständigt. Ett exempel:

Den lille pojken sover gott = huvudsats

Bisatser står inte självständigt men beskriver oftast ett skeende på ett "självständigt" sätt:

Den lille pojken som har en grön keps sover gott = bisats

Vi lagar mat eftersom du kommer hem i kväll = bisats

Lägg märke till att bisatsen ingår i en huvudsats eller en NP. Således är inte huvudsatsen ovan *Vi lagar mat*, utan *Vi lagar mat eftersom du kommer hem i kväll*. Således:

Vi lagar mat *eftersom du kommer hem i kväll*
bisats
huvudsats

Satser (såväl huvud- som bi-) kännetecknas av att de har ett PREDIKAT och ett antal roller som har med predikat att göra, som t ex SUBJEKT, OBJEKT (DIREKTA och INDIREKTA), ADVERBIAL och PREDIKATIVOR.

Om det inte är en sats har vi oftast att göra med en nominalfras (NP), adjektivfras (AP) eller adverbfras (AdvP). Dessa kännetecknas av att om man uttalar dem isolerat så "hänger något i luften". Om någon t ex säger

Den lille pojken

... eller

Den lille pojken som har en alldeles otroligt grön keps

... så väntar man sig att personen skall fortsätta prata. Det rör sig således inte om avslutade, fullständiga huvudsatser. (Om vi till dessa exempel bara lägger till ett verb *springer*, så känns det däremot genast "avslutat": *Den lille pojken som har en alldeles otroligt grön keps springer*.)

Detta är exempel på nominalfraser. I denna fras utgör *alldeles otroligt grön* en adjektivfras, medan ett exempel på en adverbfras är *fantastiskt fort* i satsen *han springer fantastiskt fort*. Lägg också märke till att NP:n

Den lille pojken som har en grön keps

... innehåller en bisats (*som har en grön keps*).

Nominalfraserna kännetecknas av att de funktionellt har ett HUVUDORD (ho) och ett antal ATTRIBUT (adjektiv, satser, prepositionsfraser, genitivkonstruktioner osv).

Adjektiv- och adverbfraserna kännetecknas av att de funktionellt har ett huvudord samt noll eller flera ADVERBIAL (adverb).

Exempel på funktionsanalys

i	<u>Den lille pojken som har en grön keps</u>	<u>sover</u>	<u>mycket gott</u>
	subjekt	predikat	adverbial
ii	Ø attr ho	_____ attr _____	advl ho
iii	subj pred	_____ dir obj _____	
iv		Ø attr ho	

Lägg märke till att vi vid varje steg i analysen, dvs varje nivå (i–iv) bara har att göra med 2–4 enheter att identifiera, även om dessa kan vara väldigt långa ibland.

Beakta skillnaden mellan den syntaktiska analysen ovan, och den strukturella analysen av samma sats, som skulle få följande utseende:

Exempel på strukturell analys

Den	lille	pojken	som	har	<u>en grön keps</u>	sover	<u>mycket</u>	<u>gott</u>
					np		adv	adv
art	ap	n			bisats	v		advp
np						vp		
s								

Observera att denna analys inte är fullständig. Således så har vi ju t ex inte angett den fullständiga strukturen i bisatsen *som har en grön keps* (där NP:n *en grön keps* ju utgör en del).

Algoritm för syntaktisk analys

1 Är det en sats eller inte?

Om "JA"

- a) Identifiera PREDIKATET (verbkomplexet).
- b) Tilldela övriga roller (SUBJEKT, OBJEKT, PREDIKATIVOR, ADVERBIAL)

Om "NEJ"

- a) Identifiera HUVUDORDET (oftast substantiv, adjektiv eller adverb)
- b) Hitta huvudordets BESTÄMNINGAR.
För substantiv: attribut (adjektiv-, sats-, genitiv-, prepositions-)
För adverb: adverbial

2 Finns det något kvar som inte är analyserat (i den del som just analyserats)?

Om "JA"

Börja om från punkt 1 ovan på den oanalyserade delen.

Om "NEJ"

Backa högre upp och kör från punkt 1 på det som eventuellt är oanalyserat i ursprungssatsen.